

הרהורים על חדר ההרהורים - מאת דר' גיא בקר - 32

המאמר הזוכה בתחרות כתיבת מאמרים בנושא הבניה החופשית, לשנת 2013
הנערכת בלשכת מחקר גוויל מס' 82, לכבודו של האח המ"מ דניאל דורון

הרהורים על חדר ההרהורים

רקע

מקורות מסוניים

בספר ההדרכה של הריטואל המסוני הישראלי "בין העמודים", מתואר בקצרה חדר ההרהורים אשר יהווה מקום נאות הסמוך ללשכה בו יוכל המועמד להרהר על דרך חייו, על מצבו העכשווי ועל התהליך המסתורי אותו הוא עומד לעבור. ספר ההדרכה מציין כי לחדר ההרהורים יש משמעות חשובה ביותר עבור המועמד ומדגיש כי את ההכנות לחלק זה של הטקס יש לבצע בקפידה יתרה, אולם אינו מרחיב פרטים על צורתו של החדר, אופי השהייה בו, הנדרש והמצופה מהמועמד במהלך השהייה והסמליות של חלק זה בתהליך הקידושין. ספר ההדרכה מוסר ארבעה פרטים מרכזיים בלבד על החדר, שהם הבסיס לתצורות החדר השונות הנהוגות על פי המסורת הפרטית של הלשכות הישראליות השונות:

1. החדר אפל - אפלת החדר מבוארת בסמליות של רחם אם ("מעי האם" בלשון הספר).
2. בחדר ניצב נר דולק - סמל הנשמה בהיווצרה.
3. בחדר ניצבת כוס מים - סמל החיים הזכים.
4. בחדר ניצבת גולגולת - סמל למותו הבלתי נמנע של האדם.

(בן-ציון, 1964: א, ע"מ 96)

הסמליות המתוארת של הפריטים, יוצרת אנלוגיה למחזור חיים של אדם, משווה את טקס הקידושין להליך הלידה (ורומזת על סמליות הדרגות השנייה והשלישית במחזור חיים זה), וכמו כן מתארת את הסדר הפיזי של הפריטים כפי שעליהם להופיע בפני המועמד. ספר ההדרכה גם מרמז על חשיבותו של חדר ההרהורים כמבחן סבלנות, ומזכיר ללא פרוט נוסף מאפיינים של יסודות אלכימיים (אש, אדמה, רוח, מים) שהיו מקושרים לשלב זה של הטקס (בן-ציון, 1964: א, ע"מ 97).

נראה כי למרות החשיבות הרבה שהריטואל הישראלי מייחס לחדר ההרהורים, אין בריטואל המתועד של הבניה החופשית הישראלית תיאור מדויק של החדר - תיאור אשר היה מאפשר יצירה אחידה שלו בלשכות השונות והתייחסות מאורגנת לסימבוליקה המורכבת שלו. מצב זה של חוסר בהירות בנוגע לחדר ההרהורים אינו ייחודי לישראל ומופיע במדינות רבות באירופה, אפריקה, דרום אמריקה, ובמיוחד באזורי השיפוט המסוניים השונים בארה"ב (Herd, 2007). אי בהירות זו הייתה גם אחד הגורמים להסרתו של חדר ההרהורים מהריטואל המסוני בלשכות רבות בארה"ב (Herd, 2007).

תיאור מפורט יותר לחדר ההרהורים ניתן למצוא בערך "חדר ההרהורים" באנציקלופדיה המסונית למקיי (Mackey, 1878). באנציקלופדיה ניתן התיאור הבא: "חדר קטן הסמוך ללשכה בו, בטרם טקס הקידושין, מסתגר המועמד למטרת מדיטציה רצינית אשר נקראת על ידי עיצובו המחושב בקפידה של החדר אשר מעורר קדרות ועצב. החדר משמש בתפקיד דומה גם במספר דרגות מתקדמות של הבנייה החופשית. חדר קטן זה, אשר אין הכרח שיהיה צמוד ללשכה, הוא חשוך וקירותיו בדרך כלל צבועים בשחור או במקרים אחרים עשוי כחיקוי מערה. החדר מכיל, בדרך כלל, שולחן עץ פשוט שעליו מסודרים: גולגולת אדם (בדרך כלל נחה על עצמות מצולבות), בצע לחם, קנקן מים, כלי המכיל גופרית, נר דולק בודד, שעון חול, עט ונייר, כיסא או שרפרף מעץ. על הקיר מצוירים: תרנגול, מגל או חרמש, ראשי התיבות V.I.T.R.I.O.L. ואמירות אחרות לפי שיקול המסדר. תיאור זה של מקיי אכן מספק פרטים רבים יותר בנוגע לחדר ההרהורים, ומאפשר התייחסות לסמליות של מרכיבי החדר השונים באופן שמאפשר הבנה מלאה יותר של משמעויותיהם השונות.

אלכימיה ואחוות צלב-הוורד

צלב הוורד (רוז קרויץ) הייתה אגודה אזוטרי-מיסטית סודית שהתקיימה באירופה בתקופה מקבילה להיווצרות הבנייה החופשית. קיימות תפיסות רבות של השפעות הדדיות בין שתי אגודות סתרים אלו, המקבלות חיזוק בשל דרגות צלב-וורד אשר מהוות חלק מהדרגות הגבוהות בזרמים הנלווים לבנייה החופשית (הזרם הסקוטי והריטואל האירופי הנשכח של ממפיס-מצריים), ובשל הקרבה של מספר מהתורמים הגדולים להתפתחות הבנייה החופשית (אשמול, ווהן ואחרים) לאחוות צלב הוורד ולעבודה האלכימית (Maçoniques, 2008; Hogan, 2010). המסורת האזוטרי של צלב הוורד שמה למטרה את פענוח מסתורי היקום דרך שימוש באלכימיה ובעבודה רוחנית. יש הטוענים כי היצירה "The Twelve Keys of Basil Valentine" (Valentinus, 1602) שנכתבה כטקסט אלכימי של אחוות צלב הוורד היא הבסיס לסמליות האלכימית בחדר ההרהורים אותה מזכיר מקיי (maçoniques, 2008).

חדר ההרהורים במסורות אזוטריות אחרות

קיימות מספר אנלוגיות לחדר ההרהורים במסורות אזוטריות אחרות, אליהן קרובה הבנייה חופשית ברוחה ומהן ירשה (ישירות או דרך תוספות מאוחרות) מספר מהריטואלים שלה (בן-ציון, 1964: א).

- במסורות האזוטריות המצריות, ניתן למועמד העומד להתגלות בפני המסתורין אתגר חידה אותו היה צריך לפצח על ידי התבודדות ומדיטציה.
- במסורת המיטראית-זורוסטטרית היה המועמד מתקדש רק לאחר צום ארוך וסדרה של מבחני אומץ וסבל. למועמד הושמעו בחושך רעשים מפחידים ונכונותו להתמיד בטקס נבחנה. המועמד גם נדרש במשך תקופה של מספר ימים לעמוד באתגרים של עמידה בחום וקור קיצוניים. תחילת טקס הקידושין הסופי התבצע במערה טבעית שקירותיה היו מכוסים בסמלים מיסטיים.
- במיסטריות היווניות, המתקדשים לדמטר ופרספונה בפולחן האלואיזיס, התחיל תהליך הפולחן השנתי במערה תת קרקעית תחת היכל הקודש בו הוכנו מועמדים לטקס האזוטרי אותו עמדו לעבור.
- במסורות דרואידיות של אנגליה העתיקה, עברו מועמדים לקידושין תהליך ארוך של הזדקקות וטיהור פיזי ונפשי לפני שיכלו להתחיל בטקסים.
- במסורות מזו-אמריקאיות של המאיה, הושארו מועמדים לקידוש לתקופה ארוכה כשהם שוכבים בתוך תא קבורה במרכז פירמידה. (Martinez, 2009)

סימבוליקה מסונית בחדר ההרהורים

החדר

דימוי מקובל לחדר ההרהורים הינו דימוי המערה, ואכן חדר ההרהורים מעוצב לעתים קרובות (פיזית או סמלית) כמערה (Mackey, 1878). מערה היא צורת מגורים אנושית קדומה בה עשה שימוש האדם הקדמון. המערה מרמזת על ראשוניות שתואמת להיות חדר ההרהורים הצעד הראשון במסע המסוני של המועמד (Herd, 2007). בתפיסה היונגיאנית המערה היא סמל ארכיטיפי לתת-מודע הקולקטיבי (Jung, 1964) - הרקע האידאיו-רוחני המשותף לכלל האנושות. יונג מתייחס לתפקיד ארכיטיפי זה של מערה בסורה ה-18 של האסלאם. בסורה, המערה היא תחילתו של תהליך שינוי פסיכולוגי עמוק, בו מעביר האדם המואר אל-קאדיר (الخضر) את משה תהליך חניכה מיסטית שבסופה הארה בתחום פילוסופי-מוסרי.

בעולם העתיק, הייתה המערה לעיתים קרובות אתר קבורה ולכן מהווה, בהקשר המסוני, סמל דואלי של לידה ומוות. במובן זה של כפילות לידה ומוות, גם במסורת הנוצרית יש חשיבות רבה למערה כחלק מתהליך הטרנספורמציה האלוהית של ישוע. במסורת זו, המערה היא השלב האחרון בקיומו הגופני של ישוע אחרי מיתתו על הצלב. בשהייתו במערה הוא מתעלה מעל הפן הגופני שלו ולובש את דמותו האחרונה בה יעשה שימוש לפני חזרתו לאל. פרשנות גנוסטית של תהליך זה היא טרנסמוטציה אלכימית של רימוס מיסוד אדמה ומים ליסוד של אור (Hogan, 2010).

מערה היא סמל לניתוק מעולם המהות כפי שמתואר במשל המערה ברפובליקה לאפלטון (Plato, trans. 2011). השווה במערה רואה רק את הצללים שמטיל האור בעולם האמיתי ומפרש אותם כמציאות. תהליך הגילוי של סוקרטס הוא יציאת הפילוסוף מן המערה אל אור העולם - תהליך המקביל לטקס הקידושין המסוני.

במשנתו של פרויד, למערה משמעות ברורה של רחם (Freud, 1999). הרחם הוא הפן הפיזי הראשוני של קיום האדם והמקום בו הוא שווה לפני היציאה לאור העולם. השהייה ברחם היא מצב של טהורות ראשונית המקדים את היציאה לעולם (Herd, 2007). סמלי הנר-מים-גולגולת המצויים בחדר ההרהורים ומייצגים את האנלוגיה של תהליך החניכה המסונית לחיי אדם, מהווים המשך רעיוני ברור לתפיסה זו.

חושך

כשמוכנס המועמד לחדר ההרהורים, החדר חשוך (למעט נר דולק אחד) וקירותיו צבועים בצבע כהה. לחושך משמעות מסוימת כפולה: בערות וסודיות (Dyer, 1976). הבערות היא חוסר הידיעה של החילוני את אור ההבנה שנחשף בתהליך הקידושים המסוניים. חושך זה הוא אלמנט שימשיך לאחר מכן בכיסויי העיניים של המועמד ובחושך בה תהייה הלשכה בשלבים שונים של טקס הקידושין. הסודיות היא חלק חשוב נוסף בתהליך קידושי החילוני. המועמד אינו רואה דבר חוץ מהדברים שהוא מורשה לראות. על המועמד לדעת שיש דברים הנמצאים כרגע מחוץ לידיעתו וחובה על המסדר לשמור אותם בחושך.

נר, מים וגולגולת

נר – נר הוא סמל מורכב הכולל סמליות של יסוד האש ושל תפיסת האור המסוני. באנלוגיה גלגול החיים המתחילים בסמליות המערה והרחם, הנר מייצג את רגע הלידה והיציאה לאור העולם. אור הנר, באפלטון החדר הוא הקדמה סמלית ורמז לאור המסוני שיוענק למועמד במהלך טקס הקידושים.

מים – המים הם אחד מארבעת היסודות האלכימיים המרכזיים. המים מסמלים חיים, ומכאן משתלבים באנלוגיה הרצף המשולשת של לידה (נר) - חיים (מים) ומוות (גולגולת).

גולגולת – הגולגולת היא אחת ממספר סמלים הקשורים לנוכחות המוות אשר נמצאים בחדר ההרהורים. הגולגולת היא סמל שמופיע בריטואלים רבים בבניה החופשית ומופיע גם במסדרים דומים נוספים (כגון מסדר האבירים הטמפלרים). הגולגולת היא סמל ברור למוות ולהיותו של האדם בן תמותה. גולגולת ממחישה באופן סימלי את נוכחות המוות בחיי האדם כפי שהיא מוצגת בפתגם הרומאי העתיק "Memento Mori" - זכור את המוות. זיכרון זה הוא מקור לענווה עבור הבונה החופשי ומקור להרהור על המחויבויות שהוא נושא בחייו (Mackey, 1878). בתורות האלכימיות, הגולגולת בשם הלטיני "Caput mortuum" מייצגת שארית פיזית חסרת ערך (בדרך כלל תוצר לוואי של תהליך זיקוק). ניתן לראות בכך רמז לגשמיות שעל המועמד להשיל בדרכו לרימוס רוחני.

סמל מוות נוסף המופיע בחדר ההרהורים הוא המגל (סמל זה מופיע בצורה דומה על קלף ה-"מוות" של חבילת קלפי הטארו). המגל מייצג את שבריריות ומשך הזמן הקצר של חיי האנוש (בן-ציון, 1965: ג, ע"מ 104). (Herd, 2007). בנוסף מייצג המגל גם את תפיסת הצדק האלוהי.

גם שעון החול הוא סמל ברור לחיי האדם ומזכיר למועמד את היותו בן תמותה (בן-ציון, 1965: ג, ע"מ 103). מצב זה מהווה ניגוד סימבולי לאל אשר את אורו מחפש המועמד בטקס הקידושין, אשר הנו חסר זמניות ומקיים עבר, הווה, ועתיד בהווה אחידה כפי שנרמז משמו המפורש (י-ה-ו-ה). השעון גם מזכיר למועמד את מספר הימים הקצר שעוד נותרו לו בחייו ומכוון אותו לנצל אותם כהלכה.

סמלי המוות משקפים את קוצר חיי האדם, כפי שכותב אוליבר "וכך בלה האדם - היום יוציא את נבטיו הרכים של תקוה, מחר יציץ ויפרח וינחל כבוד מזהיר לרוב, אך ביום שלאחריו יקטום הכפור העז את הנטיעה" (בן-ציון, 1965: ג, ע"מ 103). למרות סימליות זו של סיום חיי האדם, יש לזכור כי במסורת האזוטית המערבית דימוי המוות מייצג שינוי (Herd, 2007) - דבר העולה בקנה אחד עם השינוי הסמלי המהותי אותו עובר המועמד בטקס הקידושין.

VITORIL הוא כינוי לחומצה גופרתית המשמשת בתהליכים אלכימיים. המילה גם משמשת כראשי תיבות לטיניים לביטוי: *Visita Interiora Terrae Rectificando Invenies Occultum Lapidem*: שפרושו: "בקר במעמקי האדמה שם תמצא את האבן הנסתרת והתיקון". משפט זה הינו טקסט אלכימי-רויזנקרויציאני, המתייחס דרך מטאפורה אלכימית של זיקוק אבן החכמים, לצורך של המועמד להעמיק לתוך נפשו כדרך למציאת מהותו הפנימית והבעיות איתן הוא מתמודד (Hogan, 2010).

לחם

בצע הלחם הוא סמל לפשטות וטוהר. זהו רמז למועמד לגבי הדרך בה הוא נדרש לנהל את חייו בעתיד. הלחם הוא גם תוצר של עבודה ומרמז לתוצרים העתידיים של העבודה המסונית העומדת בפני המועמד. בתפיסה האלכימית, הלחם הוא סמל לטרנספורמציה של גורמי יסוד למוצר מורכב ומקיים חיים (Herd,). התבואה ממנה עשוי הלחם גם מרמזת לאלת התבואה היוונית דמטר, שהכת האילוזיאנית שעסקה בפולחנה הסודיים מוזכרת כאחת המיסטריות היווניות המהוות בסיס פילוסופי לבנייה החופשית (בן-ציון, 1964).

מרכיבים אלכימיים

שלושה מרכיבים אלכימיים מרכזיים (מלבד ארבעת היסודות) נמצאים על השולחן בחדר ההרהורים: גופרית, מלח, וכסף.

- גפרית מקובלת כסמל אלכימי לרוח ומודעות. היא מסמלת השתקקות (במובן הרוחני) ואמונה.
- מלח הוא סמל אלכימי לחכמה וחשיבה ומרמז על תהליך החשיבה הרפלקטיבית העמוקה שעל המועמד לעבור בחדר ההרהורים. המלח מוזכר בהקשר המיסטי כסמל לצדקה. מלח גם נחשב כסמל לחיים טהורים ומקושר לאלו הבוחרים להתקדש למסלול חיים רוחני.
- הכספית מיוצגת על ידי ציור התרנגול שעל הקיר. התרנגול הנו הסמל של האל הרמס (שמטוה הוא בעל תפקיד סימבולי בטקס הקידושין כשהוא נישא על ידי המדריך) המכונה ביוון "מרקורי" (כספית). זהו סימבול אלכימי לעמידה על המשמר ואמונה. התרנגול מבשר על בוא השחר והאור, הכרזה סמלית בהקשר של היות המועמד בדרכו לאור במהלך טקס הקידושין. התרנגול גם מזכיר את הסמל הגנוסטי "אברקסס" של הקמע בעל ראש התרנגול ורגלי הנחש (Hogan).

כתובות התמדה ומוכנות

במספר לשכות חקוקות המילים: *perseverance* (התמדה) ו-*vigilance* (מוכנות) על קירות חדר ההרהורים (Herd, 2007). המילה התמדה מופיעה בדרך כלל תחת סמל שעון החול והמילה מוכנות מופיעה בדרך כלל תחת התרנגול. המילים רומזות למועמד ומתריעות בפניו על המאמצים שיידרשו בדרכו המסונית. המילים גם רומזות למשמעויות הנסתרות של עמודי שלמה שבלשכה.

אמירות כתובות נוספות

יש לשכות הבוחרות לחרוט על קיר חדר ההרהורים מספר אמירות נוספות על מנת להאיר את עיניו של המועמד לאחר שמוסר ממנו כיסוי העיניים בחדר. אמירה נפוצה הינה: "אם רק סקרנות הביאה אותך הלום – עזוב מיד!". אמירות נוספות לדוגמא הן: "אם הנך מתכוון לשקר – פחד! שקריך יתגלו", "אם הבדלים בין בני האדם הם בעלי משמעות בעיניך – עזוב מיד!", איננו שמים ליבנו להבדלים כאלו כי אנו נפגשים על הפלס", "אם נפשך מלאה פחד אל תמשך, אולם עם בליבך כוונות נכונות – המשך ואנו נעזור לך", "רק אם תתמיד תזכה להתגבר על החשיכה ותוכל לזכות באור", "אם תרצה לחיות נכון – זכור את המוות!", "דע את עצמך" (Herd, 2007).

ספר החוקה

קיימות לשכות (בעיקר בריטואל הנהוג בדרום אמריקה) בהן ניתן למועמד בחדר ההרהורים ספר החוקה או קטעים ממנו למען יוכל לקרוא ולהבין את ההתחייבויות אותן הוא לוקח על עצמו (Da-Costa, 1999).

מראה מכוסה

המראה המכוסה מופיעה בחלק מהמסורות המסוניות הקונטיננטליות (Lombardo, 2006). המראה היא סמל לרפלקטיביות והרהור על העצמי. באקט של הסרת הכיסוי מעל פני המראה וצפייה בפניו הוא, מבצע המועמד באופן סמלי את תפקידו הבסיסי של חדר ההרהורים – הסרת הצעיפים מעל הנפש וידיעת העצמי האמתי.

ריטואל חדר ההרהורים

המתרחש בחדר ההרהורים, מהיותו אירוע המתרחש מחוץ לתחומיה של לשכה פתוחה ולמעשה ללא השתתפות של בונה מקודש, אינו ריטואל מסווג במובן המקובל. למרות זאת, קיימים מספר הנחיות בסיסיות הנגזרות מתפקידו המסווג של חדר ההרהורים, ומספר נהגים של לשכות שונות, המתבססים בעיקרם על מסורות מסוימות קונטיננטליות עתיקות.

השהייה בחדר ההרהורים

היות וחדר ההרהורים הינו מקום של הכנה נפשית עמוקה, הנדרשת למועמד לפני תהליך הקידושין המורכב אותו הוא עומד לעבור, יש חשיבות גבוהה ביותר לטקסיות רבת ההוד בה מובא המועמד מכוסה העיניים לחדר ולשקט שניתן לו לעבור בחדר את חלקו בתהליך ההעמקה הנדרש ממנו. אין ספק שרבים מהאחים רוצים לסייע למועמד בדברי הסבר והרגעה בעודו שוהה בחדר, אולם יש חשיבות לתת לו פרטיות מוחלטת ולא לבוא עמו בדברים שאינם הכרחיים לפני שהמדריך נותן לו את ההכנה הסופית לפני יציאתו לתחילת טקס הקידושין. חדירת מראות או קולות מיותרים לחדר, כתוצאה מפעילות אחים הנמצאים בסמוך לו, עשויה גם היא לחבל בתהליך ההכנה הפנימית של המועמד.

שאלות למועמד

בלשכות רבות מתבקש המועמד להשיב בכתב על שאלות משמעותיות בעודו שוהה בחדר ההרהורים. חלק מהלשכות מכנות תהליך זה "כתיבת צוואה רוחנית" של המועמד (Herd, 2007). השאלות שנשאלות בלשכות שונות נבדלות זו מזו ומשקפות את רוח הלשכה ואת התחומים אשר הן מעוניינות להעלות בפני המועמד טרם קידושו. דוגמא לשאלות מקובלות הנשאלות בלשכות אמריקאיות:

- "האם טוב יותר לחשוב את הדבר הנכון או לעשות את הדבר הנכון?"
- "מה ההבדל בין אמת ועובדה?"
- "אם תמות היום, איך היית רוצה להיזכר?"
- "מה ההבדל בין רוחניות ודת?"
- "האם בשעת צורך או כשאתה מחפש הנחייה, תפנה אל אלוהיך?"

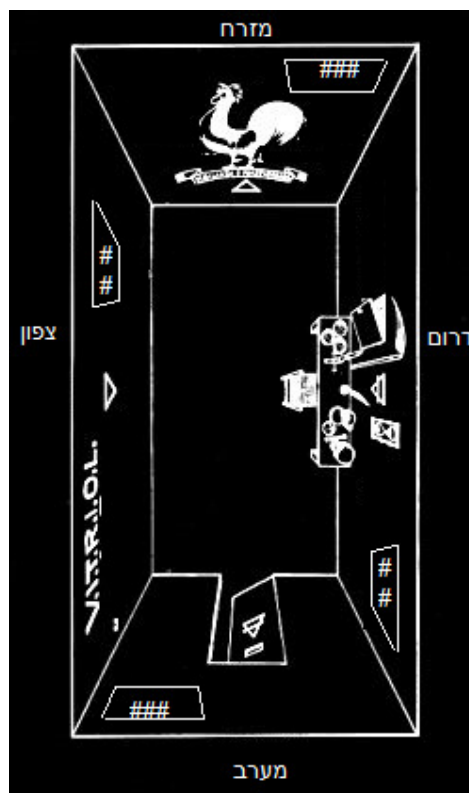
לעתים נדרש גם המועמד לכתוב צוואה רוחנית או אמירה פילוסופית אישית בניסוחו האישי. יש לשכות בהן נהוג לתת למועמד זמן מוגבל להשיב את תשובותיו כדי ליצור עליו לחץ וכדי לשמור על מסגרת הטקס (Martinez, 2009). לרוב, תשובותיו של המועמד לשאלות והדברים האחרים שכתב מוקראים ללשכה לפני תחילת טקס הקידושין.

האח הנורא

האח הנורא הוא מסורת קונטיננטלית, בה האח היחיד אותו רואה המועמד לאחר כניסתו לחדר ההרהורים, מופיע כשהוא עטוף בגלימה וברדס שחורים. למעשה, מרגע כניסתו ללשכה האח אינו רואה את פני אף אחד מהאחים בלשכה. האח מכונה "האח הנורא" מהיותו בוחן ומייסר של המועמד. למנהג זה משמעות כפולה: שמירה על עיקרון ההסתרה של זהות אחי הלשכה עד שהמועמד נתן את שבועתו המוחלטת לבניה החופשית בטקס הקידושין והדגשת המעמד החשוב של חדר ההרהורים על ידי דמות מפחידה ומאיימת (Martinez, 2009).

סכמה של חדר ההרהורים

* סכמה זאת שואלת את המבנה שלה מעבודתו של לומברדו (Lombardo, 2006) אך אינה כוללת התייחסויות לסמלים אוטוריים בהם עשה לומברדו שימוש ללא רקע תואם בספרות המסונית.

כיוון	אלמנטים
מזרח	על הקיר מצוירים: תרנגול, סמל כימי של אש כתובות: "רק אם תתמיד תזכה להתגבר על החשיכה ותוכל לזכות באור", "התמדה", דלת הכניסה עם חרך הצצה כלפי פנים
מערב	על הקיר מצויר: סמל כימי של אויר כתובות: "אם רק סקרנות הביאה אותך הלום – עזוב מיד!", "אם הבדלים בין בני האדם הם בעלי משמעות בעיניך – עזוב מיד!", איננו שמים ליבנו להבדלים כאלו כי אנו נפגשים על הפלס"
צפון	על הקיר מצוירת הכתובת "V.I.T.O.R.I.L" והסימן הכימי של מים כתובות: "דע את עצמך", "אם הנך מתכוון לשקר – פחד! שקריך יתגלו"
דרום	מצוירים על הקיר: סמל כימי של אדמה, מגל ושעון חול על הקיר מראה המכוסה בוילון כתובות: "התמדה", "אם נפשך מלאה פחד אל תמשיך, אולם עם בליבך כוונות נכונות – המשך ואנו נעזור לך", "אם תרצה לחיות נכון – זכור את המוות!"
שולחן (כנגד הקיר הדרומי)	על השולחן מונחים: נר, כוס מים, וגולגולת גופרית ומלח בצנצנות עם סימול כימי פיסת לחם נייר כתיבה כלי כתיבה (רצוי בעל דיו שחורה)

מבט אנתרופולוגי על חדר ההרהורים

הספרות האנתרופולוגית מבחינה במספר שלבים המתרחשים בתהליך טקס מעבר דתולמיסטי (Turner, 1967). ואן-גנפ (van-Genep, 1908) היה הראשון להבחין בשני השלבים הראשונים של התהליך כשלב של "הפרדות" ולאחריו שלב של "שוליות" (לימינאליות). שלב ההפרדות הוא למעשה שלב של מוות סימבולי בו עובר המועמד התנתקות מחייו הקודמים לקראת התקדשותו למעבר אל היעד של תהליך השינוי. בחלק השני, הופך המועמד ללוח חלק ("טאבולה ראסה") כשהוא מפנה את סממני מעמדו הקודם והופך עצמו טהור ומוכן לספיגת ההגדרות של מעמדו העתידי.

תיאור זה הולם את התהליך אותו עובר המועמד במהלך החלק הראשון של הריטואל המסוני של הדרגה הראשונה. המועמד מופרד מחיי היום-יום שלו, מנותק מהמצב הקודם של "חילונית", סממני הזהות שלו מופשטים ממנו והוא מובל ל-"מערה" החשוכה כחלק מדימוי מוות סימבולי המחזק על ידי סימלי המוות בחדר ההרהורים. בחדר עצמו, עובר המועמד למצב, אותו מזהה טרנר (Turner, 1967) ממשיכו של ואן-גנפ, כמצב שוליות מוחלטת. במצב זה המועמד אינו חילוני יותר, אך גם אינו בונה חופשי. מטרת מצב זה לפי טרנר, היא התמוססות מאפייני הזהות של המועמד אשר יוצרת דיסאוריינטציה אך גם מאפשרת בחינה מחודשת של חייו של המועמד מחוץ להקשר הקונטקסטואלי תרבותי בו הוא חי את חייו היום-יום שלו. היות ומצב זה של השהייה וניתוק תרבותי יוצר מתח רב בקרב המועמד – לא ניתן לשמר בו מועמדים במשך זמן רב ויש להמשיך לטקס המעבר עצמו ולחלקים המתרחשים אחריו (Turner, 1963).

במשנה היונגיאנית, מצב השוליות הוא חלק חשוב במסעו הפנימי של היחיד לקראת דיפרנציאציה – גילוי הזהות שלו בנפרד מאובייקטים אחרים בעולמו (Homans, 1979). גילוי הזהות מחייבת כניסה לאזור אשר מנותק מרצף החלל זמן הרגיל. תהליך זה הוא הכרחי כחלק משלבים שונים של התבגרות וגילוי עצמי. יונג אינו רואה בשוליות רק מצב שהוא חלק מטקס פורמאלי אלא מצב שהוא חלק מכל תהליך שינוי פנימי.

יש לציין כי תפיסה זו של מוות-תקומה מחדש-רימוס למצב חדש היא חלק מהותי גם במבנה שלושת הדרגות המסוניות הכחולות ונרמזת בסמלי הנר-מים-גולגולת המופיעים בחדר ההרהורים.

דיון

בחיבור זה הצגתי את המקורות הרעיוניים והמשמעותיים הסימבוליות הבסיסיות המופיעות בשלב "חדר ההרהורים" הקודם לריטואל המסוני של הדרגה הראשונה. גם סקירה קצרה זו, חושפת את העומק הרעיוני הרב המושקע בשלב זה, את היותו חלק בלתי נפרד מתהליך הקידושין המסוני, ואת הצורך להקפיד הקפדה יתרה במימוש הפוטנציאל הגלום בתהליך זה כמירב היכולת. ברורה הנטייה של אחים רבים לרצות להתחיל ב-"דבר האמיתי" ולהפוך את השהייה בחדר ההרהורים לקצרה ככול האפשר (עד כדי ביטול החדר לחלוטין ברבות מהלשכות האמריקאיות ואחרות בעולם), לדבר ו-"להרגיע" את המועמד השוהה באחר, או להשקיע מעט בהכנה מלאה של החדר על כל הסמלים הרבים הפזורים בו. יש להבין כי רצון זה, המגיע לעיתים מכוונות טובות, עשוי להוות פגיעה אנושה בתהליך ההכנה החיוני שהמועמד המתקדש חייו לעבור כדי לספוג את מלוא המשמעות הסימבולית של טקס הקידושין המסוני.

מחשבה נוספת לגבי חשיבות חדר ההרהורים, ניתן לאמץ מתפיסתו של ווילמסהרסט (Wilmshurst, 1927) את התהליך המסוני בכללותו. ווילמסהרסט אינו רואה בתהליך הריטואלי המסוני מעבר חד-פעמי מדרגה לדרגה אלא תרגול של מתווה התפתחותי עליו חוזר הבונה החופשי שוב ושוב בתהליך אינסופי של התפתחות והזדקקות. במובן זה, יכול חדר ההרהורים לשמש יותר ממקום בו עובר הבונה החופשי רק פעם אחת בתהליך קידושו ולהפוך לאזור מופשט פנימי בנפשו של הבונה החופשי, אליה הוא יכול להגיע מפעם לפעם, להשתחרר מהכבלים הקושרים אותו אל היום-יום ולבחון ללא וילונות את מצבו האמיתי במובן העמוק והקדום של הציווי "דע את עצמך!". מצב זה (התואם את המעבר שביצע יונג מתפיסתו של טרנר את השוליות כאירוע פורמאלי חד-פעמי לתפיסת אירוע תוך-נפשי חוזר) יאפשר לנו כבונים חופשים את המנוחה הראויה ואת מרחב ההיטהרות הפוטנציאלי לו אנו זקוקים כל כך במסענו הסיזיפי והבלתי-נפסק לסיתות אבן הגוויל של נפשנו.

ביבליוגרפיה

- בן-ציון, ח., אילון. (1964). בין העמודים : אוצר התלמיד - חלק א'. תל אביב : הלשכה הגדולה למדינת ישראל.
- בן-ציון, ח., אילון. (1965). בין העמודים : אוצר רב-בונה - חלק ג'. תל-אביב : הלשכה הגדולה למדינת ישראל.
- Da Costa, L., Helio. (1999). *The chamber of reflection.*, 2013, from
- Dyer, C. (1979). *Symbolism in craft freemasonry*. England: Lewis Masonic.
- Freud, S. (1999). *The interpretation of dreams*. Oxford: Oxford University Press.
- Herd, R. (2007). *The chamber of reflection.*, 2012, from <http://www.coloradofreemasons.org/cmsb/msbureau.shtml>
- Hogan, W. T. (2012). *Novo clavis esoterika*. Denver, Colorado: Brazen Serpent.
- Homans, P. (1979). *Jung in context: Modernity and the making of a psychology*. Chicago: University of Chicago Press.
- Jung, C., G. (1964). *Man and his symbols*. New York, N.Y.: Dell Pub.
- Lombardo, G. (2006). *Lodge Room International Magazine*, (June)
- Mackey, G., Albert. (1882). *An encyclopedia of freemasonry and its kindred sciences*. London: The Masonic History Company.
- maçonniques, P. (2008). *Origines alchimiques du cabinet de réflexion.*, 2013, from <http://www.troispoints.info/article-origines-alchimiques-du-cabinet-de-reflexion-1-65140563.html>
- Martinez, C., Antonio. (2009). *The anteroom or chamber of reflection.*, 2013, from <http://www.freemasoninformation.com/2009/06/the-anteroom-or-chamber-of-reflection/>
- Plato. (2011). *The republic (dover thrift editions)* (B. Jowett Trans.). Dover: Dover Publications.
- Turner, V. W. (1967). *The forest of symbols: Aspects of ndembu ritual*. Ithaca NY: Cornell University Press.
- Valentinus, B. (1602). *Ein kurtz summarischer tractat, von dem grossen stein der uralten*. Germany: Eisleben.
- van Gennep, A. (1908). *Rites of passage*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.
- Wilmshurst, W., Leslie. (1927). *The meaning of masonry*. New York: Gramercy books.